

RECENZE

Suchoža Jozef. Výber z diela a myšlienok. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Právnická fakulta, 429 s.

Publikace¹ vychází při příležitosti 90. narozenin doyena nejen košické fakulty, ale současně i celého oboru obchodního práva. Jubileum *prof. Suchoži*, mezi jehož zásluhy patří i trvalá podpora spolupráce mezi slovenskou a českou právní vědou, ostatně připomněl i časopis *Právnik* laudatiem² uveřejněným v čísle 9/2021.

Zde recenzovaná publikace ovšem není pouhou poctou, je to důležitý publikační počín košické katedry obchodního a hospodářského práva, jenž je současně i důkazem toho, že jubilant ve svém oboru nejenom dobře vychoval své žáky, ale že svou celoživotní vědeckou a pedagogickou činností navázal i řadu přátelských a kolegiálních vazeb, které trvají dodnes. Výběr textů provedli členové katedry *prof. JUDr. Ján Husár, CSc.*, a *doc. JUDr. Regina Hučková, PhD.*, tak, že do jednoho svazku soustředili texty již dříve publikované, a tedy dnes již ne úplně snadno dostupné, a uspořádali je samozřejmě nikoliv chronologicky, nýbrž obsahově. Úplný chronologický přehled publikací *prof. Suchoži* podává na stranách 419–429 bibliografie, o kterou je publikace též doplněna. Z tohoto bibliografického přehledu je patrný nejenom jubilantův celoživotní „tah na branku“ v obdobích dramatických politických, ekonomických a sociálních změn, ale především jeho celkový záběr, který nezřídka přesahoval obory obchodního či občanského práva, včetně nezpochybnitelného přínosu k obsahu univerzitního právnického studia a výuky práva vůbec.

S ohledem na dlouhodobé působení autora jako vysokoškolského učitele práva, a zabývajícího se otázkami organizace právnického studia samozřejmě i mimo půdu vlastní fakulty, je zde přirozeně část IV. – *Otázky právnického studia*. Ta obsahuje dvě studie,³ obě psané příležitostně: První ke 35. výročí vzniku košické právnické fakulty, druhá pro sborník ke 150. výročí časopisu *Právnik*. Právnické studium samozřejmě vychází ze stavu vědeckého poznání jednotlivých právovědnic disciplín, jako samostatnou otázku však autor vidí organizační a obsahovou skladbu studia do oborů, bloků apod. Zejména ve středoevropském prostoru je právnické studium tradičně vnímáno a koncipováno jako vzdělání univerzitní ve smyslu vzdělání právnický univerzálního, tedy nikoliv orientovaného „stavovsky“ podle představ a požadavků jednotlivých právnických povolání, je zde tedy i cosi jako ustálená představa o standardní výbavě absolventa práv, která zahrnuje nejen zvládnutí rozhodujících pilířů vlastního platného práva, ale i historických a teoretických kontextů. Profesionálně všestranný právník s širším rozhledem je schopen reflektovat potřeby a specifika toho kterého segmentu právní praxe, i osvojovat si nové právní instituty.

¹ Prof. JUDr. Jozef Suchoža, DrSc. *Výber z diela a myšlienok*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Právnická fakulta, 429 stran, ISBN: 978-80-574-0034-9 (publikace je neprodejná, vyšla nákladem 70 kusů).

² Viz Profesor Suchoža devadesátiletý. *Právnik*. 2021, č. 9, s. 779–786, případně též laudatio dřívější viz Pětaosmdesáté narozeniny profesora Jozefa Suchoži. *Právnik*. 2016, č. 9, s. 785–786.

³ Viz a SUCHOŽA, J. Úvahy o práve a jeho výučbe. *Acta Iuridica Cassoviennsia*, 2009, č. 26, s. 154–163, a SUCHOŽA, J. Vplyv časopisu *Právnik* na vznik a rozvoj slovenského vysokoškolského právnického štúdia. In: *Právo a stát na stránkách Právníka: 150 let českého právnického časopisu*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2011, s. 165–179.

Právě tato část publikace nejlépe připomíná autorovu významnou činnost pedagogickou, neboť sám opakovaně tvrdil, že velmi rád učí, protože učení a diskuse se studenty jsou pro něj jedním ze základních zdrojů inspirace. Jeho badatelská orientace na obecnější otázky organizace a výuky práva tak byla zcela logická.

Této závěrečné části pak předchází část III., věnovaná rozhodčímu řízení.⁴ To opět obráží další autorův směr působení v praxi, totiž rozhodce. Rozhodčí řízení, jak autor uvádí „nepozorovaně“, vzniklo historicky jako určitý doplněk procesního práva upravujícího obecné sporné řízení před obecnými soudy a až teprve nedávno se na našem území stalo předmětem právní úpravy v rakouském a skoro souběžně i uherském civilním právu procesním (1895, respektive 1911). Jakkoli je jasné a obecně platné, že pro rozhodcovské rozhodování je směrodatná obchodní smlouva a ustálená obchodní zvyklost, jsou zde vždy dva problémy, a oběma z nich je v knize věnována odpovídající pozornost: Jednak určení rozhodného práva, je-li ve sporu přítomen prvek mezinárodní, a dále zda v daném případě je i možnost (a limity takové možnosti) rozhodovat *ex aequo et bono*.

Oborově nejzajímavější jsou ovšem obě části zařazené do začátku publikace, které také tvoří zdaleka největší část rozsahu publikace, tak jak to i odpovídá proporcím toho, kam se věcně zaměřuje autorův odborný zájem. Ty jdou po sobě ovšem už historicky.

Kapitola I. se věnuje hospodářskému právu, tedy té disciplíně právní vědy, kterou se autor zabýval původně a které věnoval většinu svého vědeckého života. Zde je užitečně našemu čtenáři připomenout, že obor hospodářské právo na Slovensku – na rozdíl od nás – nevymlizel se skončením účinnosti Hospodářského zákoníku. Pěstuje se a vyučuje v podobném půdorysu jako v Německu *Wirtschaftsrecht*: Veškeré veřejnoprávní aspekty hospodářského života, včetně subjektů, které nejsou obchodními společnostmi. Spadá sem tedy živnostenské právo, veřejné rejstříky, hospodářská soutěž, veřejné zakázky...⁵ Ve zde recenzované publikaci ovšem nejde o statě o hospodářském právu v nynějším smyslu, nýbrž se jedná o texty z let 1982–1989; tedy z doby, kdy hospodářské právo bylo oborem upravujícím vztahy při tehdy plánovitém řízení národního hospodářství. Autor zde mimo jiné podává pro dnešního čtenáře nikoliv běžný přehled vůbec o genezi plánovitého hospodářství počínaje opatřeními při překonávání válečného hospodářství, včetně institucionálního vývoje při zavádění prvků plánovitosti v období 1945–1948. Autorovy texty jsou ovšem ze závěrečného období fungování plánovitého hospodářství, kdy doba jeho zavádění už byla vnímána jako fáze pradávna, a tehdy aktuálně tedy vůbec nešlo o nějaké potvrzování nebo zpevňování plánovacího systému – to jen pragmaticky bylo nutné používat podobnou rétoriku. Ve skutečnosti zde byl právě naopak univerzální konsens v tom, že účelnou nutností je ne snad plánování odstranit, ale určitě překonat jeho rigiditu a poskytnout hospodářským subjektům prostor svobody, jímž logicky je trh. Což se samozřejmě realizuje smluvními prostředky, a všechny tři zde zařazené statě *prof. Suchoží* se proto nikoliv náhodou věnují obligační části tehdy platného hospodářského práva.

Ty nejzásadnější příspěvky pak samozřejmě jsou k nalezení v části II. – *Teoretické otázky obchodního práva*. Zde je celkem třináct statí věnovaných aktuálnímu obchodnímu právu na Slovensku, které vzhledem ke společnému rodokmenu oboru mají význam

⁴ U tří z celkem čtyř sem zařazených statí je spoluautorkou *doc. JUDr. Regina Hučková, PhD.*

⁵ Významné je učebnicové zpracování PATAKYOVÁ, M. – MAMOJKA, M. – DURAČINSKÁ, J. *Hospodárske právo 1 a 2*. Bratislava, 2019.

i pro nás. Začínají statí uveřejněnou v časopisu Právny obzor⁶ už v jeho čísle 4/1992, autor tak provedl jednu z úplně prvních teoretických reflexí tehdy zcela nového federálního kodexu účinného od 1. 1. 1992. Autor tehdy nový kodex nesporně vítá, i když skepticky nepovažuje za úplně samozřejmé to, nakolik nový zákon splní očekávanou roli v reálných ekonomických vztazích a v právním postavení podnikatelských subjektů. Nesnaží se jej na daném malém prostoru komentovat, ale více se zaměřuje na historické ukotvení a zabývá se i tím, nakolik zrušení dřívějšího obchodního zákoníku v roce 1950, tedy změna platného československého práva, znamená skutečnou diskontinuitu mezi dřívějším a nově kodifikovaným obchodním právem, či zda snad i v období administrativně-centralistického systému řízení můžeme hodnotit věc tak, že zde přetrvával relativně autonomní systém závazkového práva mezi hospodářskými subjekty přes to, že nebyly majetkově samostatné.

Systémové úvahy o vývoji slovenského obchodního práva pak samozřejmě mohly následovat až s nějakým časovým odstupem. Zde se pak autor zamýšlí např. nad tím, že obchodní právo svým obsahem a vývojovými tendencemi nepřilíši potvrzuje, že by se dalo skutečně zařadit podle klasického dělení práva na soukromé a veřejné – vždyť už merkantilismus představoval cílevědomá opatření k podpoře obchodu, čili vlastně hospodářskou politiku státu (s. 139). Cenné úvahy o veřejnoprávních aspektech jsou soustředěny do statí, jejíž obsah je daleko širší než její název *Vztah práva a ekonomiky v období krizových situací v národním hospodářství*. I tak je ale z celého obsahu části II. recenzované knihy zřejmé, že těžiště autorova zájmu skutečně leží v těch oblastech obchodního práva, které dlužno bez váhání zařadit do sféry obchodního práva se soukromoprávním charakterem úpravy – náhrada škody, obchodněprávní odpovědnost, obchodní smlouva.

Připomeňme, že Slovenská republika ponechala v platnosti obchodní zákoník č. 513/1991 Zb., jenž ovšem podlehl četným a různě rozsáhlým novelizacím.⁷ Už jenom proto je pro našeho čtenáře zajímavé sledovat vývoj oboru na Slovensku, když si můžeme trochu představovat, že velmi podobným způsobem by se byl obor vyvíjel i u nás, kdyby nedošlo k celkové rekodifikaci soukromého práva.

Vědecká autorita *prof. Suchoži* byla a je obecně uznávána. Recenzovaná publikace tak výstižně připomíná nejenom to, že *profesor Suchoža* patří k předním představitelům právní vědy, jehož díla byla a jsou podstatným přínosem ke konstituování slovenského obchodního práva, včetně dosud neukončené rekodifikace práva soukromého, ale také to, že svou celoživotní cestou pozitivně ovlivnil generace svých studentů a následovníků.

Jan Bárta* – Ján Matejka**

⁶ SUCHOŽA, J. Úvahy o obchodnom práve. *Právny obzor*. 1992, č. 4, s. 297–311.

⁷ Z nich zatím poslední je účinná od 28. 12. 2021, a je to novelizace detailní, přidávající jeden paragraf a s významem jen dočasným – jakési opatření v obchodním rejstříku použitelné jen do 31. 1. 2021; tedy z našeho hlediska asi bez teoretického významu.

* JUDr. Jan Bárta, CSc. Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i. E-mail: barta@ilaw.cas.cz. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1221-9002>.

** JUDr. Ján Matejka, Ph.D. Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i. E-mail: matejka@ilaw.cas.cz. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0051-2754>.